

МЭЗАЕМ и 8-р—
УРЫСЫЕ НАУКЭМ
и МАФ

Адыгэ
Республикэм
ишэнэгъэлэжхэу
лъытэнэгъэ
зыфэтшыхэрэ!

Урысые наукэм и Мафэ
фэш! тыгу къыддеу тышуу
фэгушло!

Тихэгъэгу зэргүүшхорэ лъэ
ныкъохэм наукэр зэу ашыц.

Тихэгъэгу ишэнэгъэлэжхэу
хэм ренен теклоныгъэшхохэр
зэршынтыгъэм ылкъ къи
кыкъе дунаим икъэралыгъо
шхохэр научнэ-техническэ, ин
новационнэ амал инхэр зил
хэм Урысые сидигъу аха
лъытэнэгъэ.

Наукэм шылажэхэрэм яэ
пэлэсэнэгъэрэ яшэнэгъэ кү
уре яшыагъэкэ республи
кэм социальнэ хэхъоныгъэ
хэр ешых, иэкономикэ зэхъо
кынгыгъэшхэр фэхүх, обще
ствэм игушхээлэжьигъэ нах
зыкъеэты, Адыгэим икульту
рэ-тарихъ кэн бай хэзигъа
хо зышигъохэр нахыбэ
мэхъух.

Урысые наукэм зиахыши
хэзыхыхъэрэ пстэуми мы
мэфэкэ мафэм тхашууегъэ
пэзу шьотэло. Наукэм иофы
шэххэу лъытэнэгъэ зыфэтшы
хэрэр, шынтворческэ гуеты
нэгъэ къыкъимычынэу, псай
нэгъэ пытэ, шылкэл-псэукэ
дэгүү шууилэнэу, гэхэгъа
кэхэр тапекли шуушынэу
шүүфэтэло!

Адыгэ Республикаам
и Лышхъэ ишшэрильхэр
пэлээ гээнэфагъэкэ
зыгъэцакъеу
Къумпыл Мурат

Адыгэ Республикаам
и Къэралыгъо Совет —
Хасэм и Тхъаматэу
Владимир НАРОЖНЫЙ

Кіэрэшэ Андзаур Адыгэим гъэсэнэгъэмрэ шіэнэгъэмрэкэ иминистрэу агъэнэфагъ

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Адыгэ Республикаам и Лышхъэ ишшэрильхэр
пэлээ гээнэфагъэкэ зыгъэцакъеу и Указкэ
Кіэрэшэ Андзаур Адыгэим гъэсэнэгъэмрэ шіэнэ
гъэмрэкэ иминистрэу агъэнэфагъ.

Аш ыпеклэ Адыгэ къэралыгъо
университетэм зэпыу зыфэ
гъэсэнэгъэм ыкы
хэмкэ ыофуу пхыраштыгъэ
инновационнэ ыофшэнэмкэ
ипректорэр, зигугуу къэтшы
гъэ университетэм и Мыецко
пэ къэралыгъо гуманитар-тех
ническэ колледж идиректорэр
ар щыгъ.

Къумпыл Мурат мэзаем и
7-м аш дыригъэ зэлукэгүм
министракъэм ыофшэнэмкэ ана
хэу ынаэ зытыригъэтэн фэ
ыофыгъохэм шатегушыагъэх.
Апэрэ чээюу ар зыфэгъэхы
гъэр ныбжыкъэхэм гээсэнэ
указхэмрэ кэлэгъяджэхэм ялэ
жыапкэ зыкъегъээтигъэнэмкэ
гъогу картэхэмрэ ягъэцкэн,

Къумпыл Мурат зэрэхигъэ-
рэ нэмийк пцэжье лъэпкъхэм
рэ зыхъуре Къыблэ производ
ственне гупчэм» (ЮПОРЦ) хэ
хъоныгъэ ышынымкэ амалэу
шылжэхэм зэлукэгъум аштегу
шыгъа.

Федеральнэ къэралыгъо бюд
жет учреждениеу «Пцэжье-
хъунымкэ ыкы псы биологи
ческэ къэкъуапхэхэм якъэухъу
мэнкэ Темир-къохъэпэ гээ
шылжэхэм» тапеклэ ар ипещагъ.
Федеральнэ къэралыгъо уни
тар предприятие «Осетрэхэм
рэ нэмийк пцэжье лъэпкъхэм
рэ зыхъуре Къыблэ производ
ственне гупчэм» (ЮПОРЦ) хэ
хъоныгъэ ышынымкэ амалэу
шылжэхэм зэлукэгъум аштегу
шыгъа.

1989-рэ ильясын зэхашэгъэ
гупчэм ыкыфэгъэзэгъэ псыутэ

реждениехэр тапеклэ нахышуу
мылъукки, техникэки зэтэгъэ
псыхэгъэнхэр ары.

Федеральнэ гупчэм къыгъэ
уцугъэ пшьэрильхэм зэу ашыц
зэкэ гурыт еджаплэхэм зы
сменеклэ ыоф ягъешлэгъэнэр.
Къэралыгъо программэм «Гээ
сэнэгъэм зыкъегъээтигъэнэ»
зыфиорэм къыдыхэлъятаагъэу
мы ильясым республикаам гу
руйт еджепли 5 щагъэпсынэу ра
хъухъэ. Еджепли 2-р Тэхъутэ
мыкъое районым, 3-р — Мые
куупэ щашыщых.

«О оплышило уил, гээсэнэ
гъэмрэ шіэнэгъэмрэ альэнк
ко узыщлажъэрэр бэшлэгъэ.
Зэклэ ыофыгъохэм уащыгъуаз.
Пшьэрильхэу кылгфагъэуцхэ
рээр зэрэлфэгъэцэлжэшүүтхэм
сицыхъэ тель», — къыуагъ
Къумпыл Мурат.

Кіэрэшэ Андзаур республикаам
ипашэ цыхъеу кыфишыгъэр

къыгъэшьыпкъэжынэм зэрэп
лыщтыр, Къумпыл Мурат къы
фишыгъэ пшьэрильхэм ягъэц
кэн ыкыуачээ зэрэштэу зэрэ
рихылэштыр къыуагъ.

Кіэрэшэ Андзаур экономикэ
шіэнэгъэмрэкэ доктор, профес
сор. Ильяси 10 Адыгэ къэралыгъо
университетэм шыригъэ
джаагъэх. Ынэррапшэу универс
итетэм икафедрэ идоцентыгъ,
етланэ экономикэмкэ факультет
тэм идеканыгъ. Хабзэм илыкло,
изаконодательнэ къулыкъухэм
ыоф ашишагъ. 2011-рэ ильясын
къыщегъэжьагъэу 2016-рэ ильясы
нэс Адыгэ Республикаам и Къэралыгъо
Совет — Хасэм гээсэнэгъэмрэ, шіэнэгъэмрэ,
СМИ-хэмкэ ыкы ныбжыкъэхэм
ыофхэмкэ икомитит ипещагъ.

Адыгэим гъэсэнэгъэмрэ шіэнэгъэмрэкэ иминистрэ иэнатэлэ йукъыжыгъ

Адыгэ Республикаам гээсэнэ
гъэмрэ шіэнэгъэмрэкэ иминистр
иэнатэлэ йукъыжыгъынэм зы
шыкъиэлэхурэ тхылтыр Хуяжъ
Аминэт Адыгэ Республикаам и
Лышхъэ ишшэрильхэр пэл
эхэгъэфагъэкэ зыгъэцакъе
Къумпыл Мурат зырхыллэ, ильэу
ащ кыфишыцэлжагъ. Нэ
мийк ыофшэнэм зэрэхорэм ех
гъээжьагъэу зыкъегъээтигъэнэу ар
еъ-еъжырэу кыкъиэлэхурэ.

Хуяжъ Аминэт 2012-рэ ильясы
нэмэзэм и 28-м къыщегъэ
жьагъэу Адыгэ Республикаам
гээсэнэгъэмрэ шіэнэгъэмрэкэ
и Министрэ пэшэнэгъэ ды
зэрихыагъ. Ащ ыпеклэ Адыгэ
къэралыгъо университетэм идо
центыгъ, учетымкэ ыкы финанс
ированнэмкэ икафедрэ ип
ещагъ. Наукэмрэ агъэджэнэм
рэ альэнкъохэм ильяс 20 ху
гъэу ыоф ешэл.

Къумпыл Муратрэ Игорь Рулевымрэ зэлукэгъу зэдьрялагъ

Адыгэим и Лышхъэ ишшэрильхэр
пэлээ гээнэфагъэкэ зыгъэцакъе
Къумпыл Мурат Росры
боловствэм и Азовэ-хы Шуцэ
чыпэ гээ торы
шылжэхэм ишаагъу Игорь Рулевым
зэлукэгъу дыриагъ.

Федеральнэ къэралыгъо бюд
жет учреждениеу «Пцэжье-
хъунымкэ ыкы псы биологи
ческэ къэкъуапхэхэм якъэухъу
мэнкэ Темир-къохъэпэ гээ
шылжэхэм» тапеклэ ар ипещагъ.
Федеральнэ къэралыгъо уни
тар предприятие «Осетрэхэм
рэ нэмийк пцэжье лъэпкъхэм
рэ зыхъуре Къыблэ производ
ственне гупчэм» (ЮПОРЦ) хэ
хъоныгъэ ышынымкэ амалэу
шылжэхэм зэлукэгъум аштегу
шыгъа.

90-м гектари 160-рэ зэлхадэ
ты. Псыутэхэм ашыцхэм не
пэ гээцэлжынхэр яшыллэ
гъэнхэ фэе. Азовэ-хы Шуцэ
гээторышлэлэ ишаагъэр а
лофыгъор ары непэ анахэу
зыгъ итхэр.

Къэралыгъо заказым къыды
хэлпэтигъэу амур, толстолобик
зыфэпшоцт пцэжье лъэпкъхэм
яшыр мин 600, стерлядь щыр 200 — 300
ахъун, ахэр бэдзэрхэм ашца
ягъэцкэнхэ альэкъыт.

Къумпыл Мурат зэрэхигъэ
унэфыкъыгъэмкэ, республикаам
пцэжьехъуным зыригъэушом-
бгүүгээнэм мэхъанэшхо ил», —
хигъэунэфыкъыгъ Къумпыл
Мурат.

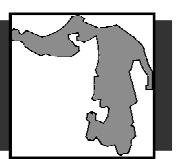
Псыuti хигъэунэфыкъыгъэмкэ
иэлэхурэ тхылтыр Хуяжъ
Аминэт Адыгэ Республикаам и
Лышхъэ ишшэрильхэр пэл
эхэгъэфагъэкэ зыгъэцакъе
Къумпыл Мурат зырхыллэ, ильэу
ащ кыфишыцэлжагъ. Нэ
мийк ыофшэнэм зэрэхорэм ех
гъээжьагъэу зыкъегъээтигъэнэу ар
еъ-еъжырэу кыкъиэлэхурэ.

«ЮПОРЦ-р предприятие зэ
тэгээпшыхъагъэ хууныш, ащ
федэ къыхъеу ригъажэ тшои-
гъу. Пцэжьехъуным зыригъэушом-
бгүүгээнэм мэхъанэшхо ил», —
хигъэунэфыкъыгъ Къумпыл
Мурат.

Псы биологическэ къэкъу-
лэхэм якъэухъумэн гъунэ зэ
рэлъяфырэм, пцэжьехъуным
яяхыгъэ нэмийк ыофыгъохэм
зэлукэгъум щатегушыагъэх.

АР-м и Лышхъэ
ипресс-къулыкъу

АДЫГЕИМ ЩЫХЪУРЭ-ЩЫШІЭРЭР

Мырзэ Джанбэч Адыгеим Іофшіэннымрэ социальне хэхъоныгъэмрэкэ иминистрэ ипшъерылхэр ыгъэцэкіэнэу агъенэфагъ

Сурэтыр А. Гусевым тырихь

Адыгэ Республикаем и Лышхэе ипшъерылхэр пэлтэ гъенэфагъэкэ зыгъэцэкіэрэ Къумпыл Мурат Адыгеим Іофшіэннымрэ социальне хэхъоныгъэмрэкэ иминистрэ ипшъерылхэр. Мырзэ Джанбэч зэригъэцэкіэнтэй хэхъоныгъэмрэкэ зыгъэцэкіэрэ Указын къетхагъ.

Республикэм и Лышхэе икабинет министерствэм пещакэу фашыгъэм зэлукігъу щыдирялагъ. Мырзэ Джанбэч депутат Іофшіэннымкэ ыки Адыгэ Республикаем Іофшіэннымрэ социальне хэхъоныгъэмрэкэ иминистрэ ипшъерылхэр гуадзэ иэнатэ игъэцэ

кінкіл опытэу илэ хуугъэм ишүағъэкэ یэнтлакэм ипшъерылхэр кыщыфашыхэрэг ыгъэцэкішүхэу кызвэрэшыгүгүрээр Къумпыл Мурат къыуагъ.

— Пшъедэккъижышко зыпиль, мэхъанешко зилэ ипшъерылхэр бгъэцэкіэнхэ фаеу хуущых. Уапекіл Іофшіэнныбэ зэшопхын фаеу хуущт. Апэрэ чэзыоу ар зыфэгъехыгъэр цыифхэм апа шхэе щитиэ социальне ипшъерылхэр зэкіл гъэцэкігъэнхэр ары. Тиветеранхэм, пенсионерхэм, іепыгъу фэнхыко пстэуми анахьэу унаэ атехъэт. Зыныжь

хэклотагъэхэр зыщағыхэр унэхэм нахь лъэшэу гъунэ альтигынэу сюользэу. Мы аужыре ильэсхэм учреждение пстэуми гъэцэкіжын, гъэцэкіжын Іофшіэнхэр арашылгажэх, уащы

псэункэ ахэр һэрифгэу хуугъэх. Ау тэ дэгьюо къидгурээ зыныбжь хэклотагъэхэмкэ унагьом фэдээ зи хун зэрэшмынээр. Социальне Іофшіэнхэр зыныбжь хэклотагъэхэм икью афэгумэхынхэм мэхъанешко ил, — хигъеунэфыкыгъ Къумпыл Мурат.

Адыгэ Республикаем и Лышхэе ипшъерылхэр пэлтэ гъэсэнгъэу ёи. Ящэнэрэ, яппэ

нэфагъэкэ зыгъэцакірэм программэ «Псэукэ һэрифгэу» зыфилорэм ипхырышын ренэу гъунэ лъифынэу, социальне учреждениехэм яматериальнэ-техническэ базэ игъэптиэн епхыгъэ یофыгъохэм ынаэ атыригъетынэу аш ипшъерылхэр фишигъ. Республикаем ипашэ джащ фэдэу аш ипшъерылхэр фишигъ псаунгъем игъэптиэн тэгээпсхыхээзэхэзхэу гофтхабзэхэу гъемафэм зэрхъащхэм зафэгъехызьыгъэным епхыгъэу. Амал зэрилекэ Республикаем щыгсэурэ унагхохэм арьс кілэлэцкүхем лагерьхэм защагъэсфынэу путвэ ятыгъэним мэхъанешко ил. Анахьэу ар зыфэгъехыгъэр гъот макэ зилэ унагхохэм щыгъэнгъэм чыгпэ кын ригъэуцуагъэхэм ары.

Мырзэ Джанбэч Къумпыл Мурат цыххэ кызыэрэфишигъэмкэ зэрэфэрэзэр ыки Іофшіэннымкэ опытэу илэр амал зэрилекэ кызыэрэзфигъэфедэштыр риуагъ.

— Мы аужыре ильэсхэм Республикаем исоциальне лъэнхыло Іофшыло щашагъ. Адыгэим исоциальне щыгъэнгъэ кызыыхура зэхъокыныгъэшхэдэг джыри лыгъэцкотэгъэнхэм клаучээ сиэр зэкэ есхылгэшт. Анахьэу сиофшэнкэ синаэ зытезгэштыр гъогу картэмрэ хэгъэгум и Президент ижъоныгъокэ унашохэм ягъэцэкіэн ары, — къыуагъ Мырзэ Джанбэч.

Мырзэ Джанбэч апшэрэ гъэсэнгъэу ёи. Ящэнэрэ, яппэ

нэрэ зэлүгъэкігъухэмкэ Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо Совет — Хасэм ар идепутатыгъ. Республика парламентын бюджет-финанс, хэбзэлах политикикэмкэ икомитет ипшэшагъ. Аужыре лъэхъаным Адыгэ Республикаем Іофшіэннымрэ социальне хэхъоныгъэмрэкэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу юф ышлагъ.

* * *

Адыгэим Іофшіэннымрэ социальне хэхъоныгъэмрэкэ иминистрэ иэнатэ Иуагъэкыжыгъ

Адыгэ Республикаем Іофшіэннымрэ социальне хэхъоныгъэмрэкэ иминистрэ иэнатэ Иуагъэкыжыгъын эзэлэхэйлэхэурэхтылыр Осмэн Альберт Адыгэ Республикаем и Лышхэе ипшэрэлхэр пэлтэ гъэнэфагъэкэ зыгъэцэкіэрэ Къумпыл Мурат зырхылгэлэм, ильэу аш кыфи гъэцэклагъ. Нэмэгдэл Іофшлангэ зэрэхорэм епхыгъэу Иэнатэ Иуагъэкыжыгъынэу ар ежь-ежырэу кыгыгээлэхэдэг.

Осмэн Альберт 2011-рэ ильэсийн кыщегъэжъягъэу Адыгэ Республикаем Іофшіэннымрэ социальне хэхъоныгъэмрэкэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу щытыгъ, 2013-рэ ильэсийн йоныгъом и 11-м зигугуу къэтшыгъэ министрствэм ипашэу агъенэфагъ. Аш ыпекэ Осмэн Альберт Красногвардейскэ районым иадминистрации пэшэ Иэнатэхэрэшигъигъэх.

медицинэм ылъэнхыкъокэ яфелофашэхэр зэрэгэцакіхэрэм, гъэсэнгъэмкэ, спортымкэ, зыгъэпсэфынмыкэ ыки творческэ гофтхабзэхэр зехъэгъэнхэмкэ мэхъэнэ гэнэфагъе ялэушыт», — кыхигъэшыгъ Къумпыл Мурат.

Хяфизэхэм яорганизацэе ипашэ сэкъатныгъэ зилэхэр фестивальхэм, зэнэхокыухэм, спорт ыки нэмэгдэл джэгүкіхэм ахэлэхэнхэмкэ мылькоу ящыгээштыр къафыхагъэхын эпхыгъэу игоу ылъэгъухэрээр кыгуагъэх.

Адыгэим и Лышхэе ипшэрэлхэр зыгъэцакірэм Лышхэе ирезээр фонд кыхагъэхээхээрээхээрээр зыгъэцакіхэрэм Республикаем псаунгъэм икэзүхүүмэнкэ иминистрэ ипшъерылхэр фишигъ а лъэнхыкъомкэ общественне организацием ылъэнхынэ ягъэгъу кыфэхүнэ.

«Зисаунгъээ

ылъэнхынэ ягъэцакіхэрэм

иризээр фонд кыхагъэхээрээр

мылькоу сэкъатхэм япхыгъэ

гофтхабзэхэр апэлүа

хэрээрээр Республикаем ибюджет

кыщыдалтыгээ ашынэу ипшэр

ильэхэрээр ашигыгъ

МЭФЭКІ ЗЭДЭГУЩЫНЭГЬУ

Мэзаем и 8-р —
наукэм и Мафэу
мэфэпчым щыхэгъэ-
унэфыкыгъ. Ащ кье-
ушыхьаты къэралыгъом
шлэнэгъэм, ар куоу
лэжыгъэным мэхъанэу
фишырэр ыкли мы
лофыгъо иным изэ-
шлочын хэти ишьыпкъэ
рихыилэн зэрэфаер.

гейми, Тыркуеми аштышыгъ. Мэрэтыкъо Къасимэ — шэныгъэлэжьышхом июбилей хэдгъэунэфыкыгъ, ежь фэгъэхыгъэ тхыль къыдэдгъэ-кыгъ.

Лъэпкъ шлэнгыэм икъеу-
хъумэн-къызэтегъэнэн юфыгъо
инир зыпшъэ ифэрэ институ-
тым угу, ул фэузынэу щыт,
ренэу унаэ тетынир ищыклиаь.
Tklyachъ къызэрихъэу шлэнгыэм
хахъо фэтешы — зэлъашъэрэ
гъесагъэу Анцокъо Хъаджыбеч
фэгъэхыгъэ Дунэе шлэнгыэ
конференции тшыгъэ. Хъаджы-
беч фэгъэхыгъэ тхылтыр къы-
дэдгъэкъынмкъэ Адыгэ къэ-
ралыгъо университетым ирек-
торэу Хъунэго Рэшыдэ ахъ-

зэүкілгүр, адыгэ кіләпцикі литературәр ыпекі зэрэлъы-
күатәрәр къезыуышхатырә
литературә зәхахъэу къудажжәу
Улапә ѡшкыуагъэр, нэмикіхәр
тиадыгә тхыгъэ литературә
ильбәккүкіхәр къезыуатәх.

Адыгэ-славян культурә зәп-
хыныгъәхәмкіә отделым кілә-
зыгъенчъэу юф ешілә. Лъәп-
кыбым язықыныгъэ-зәкъош-
ныгъэ къыгъәгүнәу ыкіл ыгъе-
пытәу ар гъәспыгъэ. Тхыгъе-
хәр, ялофшлагъекіә тхылъхәр
урсысыбзәкіә къызәрәдәкіхә-
рәми лъепкъ шіленгъэу ти-
институт ыләжжырәм ыкупкі
зыфәдәр зэльягъәшшілгъэнимкіә
мәхъанәшхо ял.

Лъэпкъ шлэнгъэм ифэшьошэ лъапсэ ыгъотынымкіэ апэрэр кадрэхэр арых. Тиинститут нэбгырэ 93-у үтгэгзэм щыщэу, оптимизацием къызэрэдильтытэу, 38-р, нахыбэр ныбжыкыкіэх, игъом зыкъаушыхватыгъэу зэрэцчымытэм пае, үдгээкыгъэх. Щэч хэльэп, институтыр ныбжыкыкіэ kluachлехэу, шлэнгъэ дэгүү зылеклэхэм афэнсыкыу. Джааш фэдэу тилэгъэ отделхэр — нартоведениемкіэ (ипашагъэр Хъэдэгъэлэ А.), археологиемкіэ (ипэшагъэр Аульэ П.) джы сектор тшыгъэх, зыр — фольклорым, адэр — тарихым япхыгъэх. Ау эпосым Ioф тэрэзэу дэзышлэн специалист зэрэцчымытэм тызэтыреубытэ. Археологиери джааш фэд.

Щыкlaаzжээм ягуыу къэсшылыгъеми, Адыгэ Республикаем и Правительстви, и Лышхьи, министрэхэми сыйдигъуу лъэпкъ шэнэгъэм изехъэко-къэугъояклоу — гуманитар ушэтынхэмкэ Адыгэ республике институтэу Т. Клэрашэм ыцэ зыхырэр зэращымыгъупшэрэр, анаэ къызэрэтетым ишыс институтым иунэ зэрэшытэу гъэцэккэжын-гъэцэжын юфышхохэр зэрэшыккуагъэхэр. Псэольяккэхэр, тищыккэгъе техникэр, Интернетыр тиэ зэрэхъугъэхэр, а зэккэ джы ти Лышхъэ иупчэжъэгъу гъэштуагъэу А. Тхаккүшынэм ифонд щыщэу къытфитлупшыгъэм иштуагъэккэ дгъотыгъэ. Зэрэтльяккэу кадрэхэм ядэгъугъэ къызэрэтлэтыштим тыпшылышт, тишэнэгъэ лэжынгъэккэ грантхэм яксыдэхын хэуцогъэн фae. Ащ пае АР-м иахьшэ Iахь Урысыем имылткуу

хильхъаныр ишыклагъ.
Сигуапэу наукэм и Матфэкіэ тиколлектив ыккі зәкілі шіләнгъэм ихъасә хэтхэм сағағушы!

Дэгүүчүүлэгтэй МАМЫРЫКЬО

Нуриет.

ЛъЭПКЪ шIэнныгъэм зэральэкIэу хагъахъо

1929-рэ ильэсүүм апэдээд
Адыгэ хэкумкэ Адыгэ науч-
нэ-уштээкло институтыр зэхা-
щэгъяа. Аш къышгэжъэхъ-
гэу непэрэ мафэхэм къанэ-
сажьгуу лъэпкъ шэнгэгъэм Io-
фышко дашэ тицыиф еджэгъэ-
гъесагъээм. Ильэс 87-рэ гъогур
къызээзынэкъигэе гуманитар
ушэтынхэмкэ Адыгэ республике
институтэу Т. Кірашэм
ыцэ зыхырэм шэнгэе лъэн-
ныкъуабэмкэ гэзагъэу Ioffeу
ышлэрэр нахь зэхэугуфыкъигэу
зэдгъашэмэ тшлонгью инсти-
туутым идиректорэу, филоло-
гие шэнгэхэмкэ докторэу,
профессорэу Бырсыр Батыр-
бый Мыхъамодэ ыкъом зыуд-
гъекъагь

— Хабээ зэрэхь угъяэ, нау-
кэм и Мафэ ильэс 16 фэ-
диз хүгъяэ хэтэгъеунэфыкы.
Аш ехүлэу шлагъяэ, шлэнэгъэ
лэжьыгъяэ тилем зэфхэхьысыжь-
хэр фэтэшых, гухэлт инхэмкэл
пшьэрэлтык! Эхэр зыфэтгэхъ-
уцужых, — кьеуатэ инсти-
туутым ипащэу Бырсырым. —
Джырэ мафэхэм тиинститут
шлэнэгъэ зэфэшхъяфхэмкэл
гъэзагъяэ Ioф ешлэ. Этнологи-
ем иотделкэ къедгээжьэн, аш
ипащэр Гъубжьэкъо Марат.
Мыр къутэмак!, Ioф щызы-
шлэхэрэри клочлэгкь зилэ ныб-
жыкык! Эх, шлэнэгъэ-гъэсэнэгъэ
дэгъу алэклэль, япшьэрлыхэм
язэшохынкэ ушэтыхкэ амал-
хэр ялэх ыкы дэгъоу агъефедэх,
хэутигъэ тхыгъэ гъешлэгъонхэр
къаалэк! Эхкы, шлэнэгъэ лъап-
сэм лъылэсныхэр, ар агъеунэ-
фыныр къалэхъу.

— Философиемрэ социологи-

емрекіе иотдел ипащер шіенды-
гъэләжъышхоу Хъанәхъу Рус-
лъян ары, — лъегъекlyатә
игүштые Батырый. — Мы
отделыр Правительствәм нахъ
пәблагъэу, обществәм изытет
ыгъеүнәфәу ыккі къэхъущт-
къәшшәтхәмкіе мәхъанә зиң
заяхъысыжъэр ышлау шыт.

Лъэпкъ шлэнгъэр ыпеклэ лъякълотэнымкэ анахъ уасэ илэу тэлтытэ тарихъымкэ от-делэу Ацумыжъ Казбек зи-лешхъэтетыр. Тарихъ упчлэ инхэр къылэтхэу илофшлэн зе-хещэ. Республиком эхуульгъэ-шлгъэ закъохэр армырэу, зэкэ Урысыер инэппльэгъу итэу Ioф ешлэ. Тхыгъэ хэутыгъэхэр ыки къыдэктыгъэ Ioфшлагъэхэр, тхыльхэр бэу илэх, шлэнгъэ Ioфтхьабзэхэмкэ — конферен-циехэмкэ, Iэнэ хъураехэмкэ зэфхэхысыжь пчыагъэ ышыгъ. Адыгэ фольклорымкэ отде-

лым фэгъэзагъэр филологии шлэнгъэхэмкээ докторэу Цуекъо Нэфсэт. Отдэлым нэбгыри 4 члэс (ар бэп, хэгъэхьогъэн фае), ау зэрэснымаджэхэм кыхэклэу, ежь Нэфсэт шлэгъэн фаер зэклэ тегъэклагье мэхъу. Ау кытенэр щымылэу, йофым икууплэ хэтэу, игъэкштыгъэу зэрильэклэу йофышахохэр зэрхьэх. Гүшүлэм пае, 2015-рэ ильзэсүм нартоведением и Гупчэу зэхтэцжэжьыгъэм ишащэу дэлажьэ. Кыхэзгэйшүүмэ шлоигъор мы Гупчэм илофшлэн зэклэ отдел пэпчь хэлэжжэныр кызыэрэдилтытэрээр ары. Цуекъо Нэфсэт йофшлэклошху, фольклор угъюйнмыг бэ зэхишэн ыкли зэшүүхын ылъэ-

кырэр. Шапсыгъэ экспедициие щызэхищэгъагь ыкы ащ кыышашыгъэ «Шапсыгъэхэр» цэү зыфишыгъэ тхыль кыдигъэкын. Джащ фэдэу тинэпльэгъу сыйдигъу итхэм ашыщ эпосэу «Нартхэм» икъыдэгъэкыжын. Джырэблагъэ Шъяумэн Хъазрэт тельэули, ыпекъэ ащ щыщ томи 2-у кыдэкыгъагъэм аптыдызэжыгъ. Къэнэгъэ тхыльитфыр етлупщыгъэ Цуекъо Нэфсэтрэ Цуекъо Алыйрэ фэгъэзагъэхэу агъэхъязырых. Зэклемки сомэ миллионы 2-рэ мин 600-рэ Хъ. Шъяумэным къытлупщыгъах. Томиблым даклоу «Адыгэ фольклорым изэфхэыхысыж» («Свод адыгского фольклора») зыфиюрэм ия 4-рэ тхыль тлоу зэхэтэу мы ахъщэмкэ кыдэгъэкын гухэль тил. Фольклорымкэ кыдэгъэкыгъэн фаеу щытыр тхыль 22-рэ мэхъу, мыльку йэпилэгъу зыдгъотыкэ, ахэри кыхэхтыутыщтых.

Мы отдельным пшъэрыльз иэр фольклорыр къызэтегъенэжъыгъэнэир ары шъхьаем, мылъку щымыэм къыхэкъеу, экспедициехэр, командировкэхэр зэхэттэнхэ тълэкъырэп.

Кіермұт Мұхындинә ийоре-
ишілерә хәлъеү шапсығъәхәм
тязәгүи, экспедициемкіә ахъ-
щәр къэзытұпщығъәр бизнес-
менәу Хъячмамықъо Вячеслав.

Бзэмкіә отделым һофығъо-
шхохәр зәрихъағъәх, пащәр —
филология шләныгъәхәмкіә док-
тореу Гъыш Нұхь. Адыгә тхыб-
зэм и Мағә фәгъәхъығъә һоф-
тхъабзәхәр, Рогавә фәгъәхъығъә
шләныгъә конференциер Ады-

шэу ишыклагъэр къытфитул-
щыгъ. Бзэмкэ отдельям Иэнэ-
хурааехэр, лъэтегъацохэр, кон-
ференциехэр бэу зэхицагъэх.
Тиинститут цыфхэм апэблагъэ
шыгъэнымкэ, шлэнгъэм имэ-
хъянэ кэгъэтхыгъэнымкэ
мыхэр Иэрыфэгъу дэгүх.

«Ученые записки» зыфилоу шлэнгъэлжыхэм ятхыгъэ яовшагъэхэр дэтхэу кыыдэдгъэкырэм зэпүүгъо ин — ильэсипш фэхъугъагь. «Шлэнгъэлгъуаз» ылоу 2010-рэ ильэсцым кыышгэжэжьагьэу кытетэдээ, ишлэгэшхо къэкло. Ежь шлэнгъэлжыхэмий яовшагъэ альэгъужын фае. Кыыхэутыгъэ зыхыкэ яовшагъэ псэ кыпеклэ. Лъяпкэ шлэнгъэм хахьо ышынымкэ лъэбэккүү инэүхүгъэ «Адыгабзэм изэхэф гүшүйаль» зыфилоу тхыльтын 3 хьоу кыыдэкыгъэр. Мир ильяс 30-м кыыклоц бзэмкэ отдельным чэсчэм алэжыгъ. Зэхэзгъэуцуагъэхэр Гыыш Нухь, Мэрэтыкъо Къ., Зекогту У., Тхарькъохъю Ю. Тутарыщ М., Тэу Н. Редактор шъхваалэр Бырсыр Б.

«История Адыгеи» («Адыгейим итарихъ») зыфилоу иа I-рэ тхыльтын кыыдэкыгъ, я II-рэ хъязырэу щыль.

Тийнситут литературамкээ (пащэр Щэшлэе Щамсэт) ыкын адыгэ-славян күлтүрэ зэхьныгэхэмкээ (Іашхъететыр Н. Денисовар) отделхэр илэх, ахэм яшьыпкъэу юф ашлээ. Адыгэ тхаклохэм яобилейхэмкээ, яльэтгэйзуюхэмкээ, гүшүйэм пае, адыгэ драматург цэрыйоу Мамый Ерэджыбэ фэгъэхыгээ

Электроэнергиер аізкіагъахъэу рагъэжъэжыигъ

Зэйхыгъэ Iахъзэхэль обществэу «Ку-
баньэнергосбытым» и Адыгэ къутамэ
дачнэ товариществэхэу «Красноречье»,
«Озерное», «Приречный» ыкы «Буро-
вик» зыфилохэрэм агъэфедэрэ
электроэнергиер пиупкыгъ.

Аш лъапсэ фэхъугъэр электроэнергиец цыфхэм алэкілэгъехъэгъэнимкэ обществэмэр дачнэ унэхэм ябысымхэмрэ зээгэгыныгъеуз задашыгъэр укууягъа зарахъугъэр ары.

Мыш дэжьым къыхэгъэшыгъэн фае элек-троэнергиер зэрэпаупкыщтымкіэ къутамэм

иофишэхэм цыфхэм макъэ зэрарамыгтэйгээр. Джащ фэдэү чыылэр градус 15-м нэс къехыгээ цыфхэм икьоу электричествээр алэкигтэхэгжээ. Аш нэмыхкээу, электроэнэргиер зыпаупкыым, къутамээ зээгыныгтээ дээшишыгтээ цыфхэм яхэри дыпаупкыигэх.

— Хэуқъоныгъэхэр дагъэззыжынхэм ыкчи тапэкчи аш фэдэ къэмгъэхүжыгъэним афэш! Мыеекъуапэ ипрокуратурэ зэлухыгъэ яхъзэхэль обществэу «Кубаньэнергосбытим» и Адыгэ къутамэ унэшьо гъэнэфагъэхэр фишыгъэх. Ахэм яшуагъэкээлээ электричествэр псэүплэхэм аратыжыгъ, — къеты АР-м и Прокуратурэ.

Пенсионнэ фондым къеты ● Пенсионнэ фондым къеты ● Пенсионнэ фондым къеты

Ветеранхэм, сэкъатныгъэ зиЛэхэм, афганцэхэм

Фэгъекъотэнэгъэ зиЛэхэм мэзаем къышыублагъэу сүд фэд тынха аратыщхэр?

Мэзаем и 1-м къышыублагъэу пенсионхэм ягъусэу федоральнэ фэгъекъотэнэгъэ зиЛэхэм мазэ

къес аратырэ ахъщэ тынэр (ЕДВ-р) проценти 5.4-у индексацие ашыгь.

Мэзаем и 1-м къышыублагъэу социалнэ фэлэ-фэшэ купым (НСУ-р) зэхэубытэгъэ уасэу илэр сомэ 1048-рэ чапыч 97-рэ мэхъу. Аш щыщэу іэзэгъу уцхэм ыкли медицинэ мэхъанэ зиЛэпкыгъохэм атэлтыатаагъэр сомэ 807-

рэ чапыч 94-рэ, санаторие-курорт шыкыл тетэу яэзэгъэнам тельтиатаагъэр соми 124-рэ чапыч 99-рэ, кызыще-іэзэштхэ чылпэл цыфыр зэрэкоштим ыкли кызэрэкжохынштим тэлтиатаагъэр соми 116-рэ чапычи 4-рэ.

ЗэмыхъокIэу гъэпсыгъэ ахъщэ тынэу пенсием игъусэр мэзаем и 1-м къышыублагъэу зыфэдизыщтыр

ЗэмыхъокIэу гъэпсыгъэ ахъщэ тынэу страховой пенсием игъусэр мэзаем и 1-м къышыублагъэу сомэ 4805-рэ чапыч 11-м нэссынт.

1. Цыфырм иунагъо юф зышэн зымылъэкъиштхэ ыкли ежъ ийгынху исхэр: — 1 нэбгырэ зыхъукэ, зэмыхъокIырэ ахъщэ тынэр — сомэ 6406-рэ чапыч 81-рэ;

— нэбгырэ 2 зыхъукэ — сомэ 8008-рэ чапыч 51-рэ;

— нэбгырэ 3 зыхъукэ — сомэ 9610-рэ чапыч 21-рэ.

2. Зынайжъ ильэс 80-м шлокыгъэхэм ыкли а 1-рэ купым хэхъэрэ сэкъатныгъэ зиЛэхэм аратыщтыр сомэ 9610-рэ чапыч 22-рэ.

3. Темир Чыжъэм ильэс 15-м къышымыкIэу юф щызышIэгъэх, ильэс 25-м къышымыкIэу страховой стаж зиЛэхэм хэхъэрэ сэкъатныгъэ ялэмэ — сомэ 14415-рэ чапыч 34-рэ.

Ахэм аныбжъ ильэс 80-м нэсигъээмэ а 1-рэ купым хэхъэрэ сэкъатныгъэ ялэмэ — сомэ 12493-рэ чапыч 28-рэ.

5. Шхъагырыт зэрэмыIэжъям тэлтиягъэ пенсием зыфагъеуцугъэхэм ястраховой пенсие игъусэ зэмыхъокIырэ ахъщэ тынэр:

— юф зышэн зымылъэкъыт нэбгырэ пэпч тэлтиатаагъэр — сомэ 2402-рэ чапыч 56-рэ;

— ибэ хураахэм — сомэ 4805-рэ чапыч 12-рэ.

6. Кыыхъхъожыщтыр дыхэлтиатаагъэр сэкъатныгъэ зэрэлтэй тэлтиягъэ пенсием ильэс 20-м къышымыкIэу юф ашызы-

мэ а 1-рэ купым хэхъэрэ сэкъатныгъэ ялэмэ — сомэ 14415-рэ чапыч 34-рэ.

4. Темир Чыжъэм фагъэдэрэ районхэм юф ашызышIэгъэх хуульфыгъэхэу ильэс 25-м къышымыкIэу страховой стаж зиЛэхэм ыкли бзыльфыгъэхэу ильэс 20-м къышымыкIэу страховой стаж зиЛэхэм (зышыпсэухэрэ чылпэл емьлытыгъэу) — сомэ 6246-рэ чапыч 44-рэ.

Ахэм аныбжъ ильэс 80-м нэсигъээмэ а 1-рэ купым хэхъэрэ сэкъатныгъэ ялэмэ — сомэ 12493-рэ чапыч 28-рэ.

5. Шхъагырыт зэрэмыIэжъям тэлтиягъэ пенсием зыфагъеуцугъэхэм ястраховой пенсие игъусэ зэмыхъокIырэ ахъщэ тынэр:

— юф зышэн зымылъэкъыт нэбгырэ пэпч тэлтиатаагъэр — сомэ 2402-рэ чапыч 56-рэ;

— ибэ хураахэм — сомэ 4805-рэ чапыч 12-рэ.

6. Кыыхъхъожыщтыр дыхэлтиатаагъэр сэкъатныгъэ зэрэлтэй тэлтиягъэ пенсием ильэс 20-м къышымыкIэу юф ашызы-

зыфагъеуцугъэхэм ястраховой пенсие зэмыхъокIэу гъэпсыгъэ тынэу игъусэр: а 1-рэ купым хэхъэрэ сэкъатныгъэ зиЛэхэмкэ — сомэ 9620-рэ чапыч 22-рэ;

— я 2-рэ купым хэхъэрэ сэкъатныгъэ зиЛэхэмкэ — сомэ 4805-рэ чапыч 11-рэ;

— я 3-рэ купым хэхъэрэ сэкъатныгъэ зиЛэхэмкэ — сомэ 2402-рэ.

7. Темир Чыжъэм ирайонхэм календарь ильэс 15-м къышымыкIэу юф ашызышIагъэх, ильэс 25-м къышымыкIэу страховой стаж зиЛэхэм хэхъэрэ сэкъатныгъэ зиЛэхэмкэ — сомэ 14415-рэ чапыч 34-рэ;

— я 2-рэ купым хэхъэрэ сэкъатныгъэ зиЛэхэмкэ — сомэ 7207-рэ чапыч 67-рэ;

— я 3-рэ купым хэхъэрэ сэкъатныгъэ зиЛэхэмкэ — сомэ 3603-рэ чапыч 84-рэ.

Темир Чыжъэм фагъэдэрэ чылпэл ильэс 20-м къышымыкIэу юф ашызы-

шIэгъэх ыкли ильэс 25-м къышымыкIэу страховой стаж зиЛэхэм хэхъэрэ сэкъатныгъэ ахъщэ тынэр аратырэ ифешюшэй: зышыпсэухэрэ чылпэл емьлытыгъэу);

а 1-рэ купым хэхъэрэ сэкъатныгъэ зиЛэхэмкэ — сомэ 12493-рэ чапыч 28-рэ.

Темир Чыжъэм ыкли аш фагъэдэрэ чылпэхэм ашыпсэухэрэ страховой пенсие игъусэ зэмыхъокIэу гъэпсыгъэ ахъщэ тынэр аратырэ ифешюшэй район коэффициентным тельтиатаагъэрэ нахыбэ ашы. Цыфхэу район коэффициентным тэгъэпсыкыгъэу зэмыхъокIырэ ахъщэ тынэр къэлэтыгъэнам ифитынгъэ зиЛэхэм ыкли аш дыкыгъо Тэмир Чыжъэм юф зэрэшашIагъэх фэш зыфагъахъохэрэ, ежъхэм яшоигъонгъэкэ агъэнэфагъэм тэгъэпсыкыгъэузы лъэныкъо хэгъэхъонир ары ныIеп афагъеуцурэр.

(Тикорр.).

ЗИГЬЮ ЮФЫГЪУ

ЧIэптэкъуным нахьышIу бгъэфедэшъуныр

Ипхъыхъэ-итэкъур хэткии сидки дэгъоп. Бгъэфедэшъуна щитыхъэмэ, сид фэдэрэ пыдзафэхэри, куутафэхэри — тхылтыпа, гъучла, нэмыхла, амал зэрилэу, кызыфэбгъэфедэхэмэ нахь тэрэз.

ТапэкIэ, социализмэм ильэхъан, еджакли, егъэджахли, ны-тихъэри зэдэлхээзэ, тхылтыпэжъ (макулатурэ) е гъучла угъоинху ильэсийм то — гъэтхэ-бжыхъапэхэм зэфэдэкIэ еджакпэхэм ашызэхажэхэрэ ахэлжэштгъэх. Мы юфыгъом игъэцэкIэн анахь чанэу кыхъещигъэхэр агъашоштгъэх, пэртихэри, ахэм аужыло хуу-гъэхэми ацIэхэр кыраошты-

гъэх, ашкэ общественнэ организацэхэу комсомолым ыкли пионерым, ахэм апшэ щыт партием, мы производствэ

пшъэрэлъым изэшIохынкэ лъэшэу яшуагъэ къаклоштыгъ.

Непэр уахьтэу зэфэдэкIэ хэгъэгу экономикэр зышизэтеуцаагъэм ипхъыхъэ-итэхъум ычылпэкIэ зэкIэ кIэуугууаэмэ, кызыэрэлфэфедэжыщтыр агу къэкIыжыгъ, ар дэгъу.

Тиреспубликэ, анахьэу Мыекуап эндэгэлэ зэфэшхъафхэм, бэшлагъэу щащыгъупшэжыгъэ тхылтыпэлэугоинир къащырагъэжъэжыгъ. Ашкэ кIэшакло хуугъэу, гу-къэкIыр зытер Мыекуопэ биологическ лицэу N 34-р ары. Аугъоирэ макулатурэр — тхылтыпэжъ лъэпк зэфэшхъафхэр Мыекуопэ «Картонтарэм» ашэнхэш, тхылтыпаклэ щахашыкышты. Еджэ-нэм имызаклоу, еджэко цыкIухэр общественнэ шылаклэ хэгъэлэжъэхэнхэмкI, яамал-кIуачлэ джащ фэдэузы лъэныкъо зыдашэ-жынымкI иофтхъабзэм

мэхъанэ и. Тхылтыпэлэ иуѓоин-зэнэкъоу къэлэ еджэпэ пстэури хэлэжээн алъэкышт. Ау нахь чаныгъэ-гүэтийнэ мы юфыгъомкIэ кызыэрэфагъэхэу, егугуугъэхэри ахэтых. Апэрэхэм ашыг хуугъэх фэш зыфагъахъохэрэ, ежъхэм яшоигъонгъэкэ агъэнэфагъэм тэгъэпсыкыгъэузы лъэныкъо хэгъэхъонир ары ныIеп афагъеуцурэр. ПшъэшIэжыхэм нахыбэ ахъщэ тынэр зыфагъахъохэрэ сэкъатныгъэ ахъщэ тынэр аратырэ ифешюшэй: тучанхэм тхылтыпэлэ пхуантэхэу алутикъуагъэхэр (яупчыгъхи), унагъохэм зыфэмэйжхэ гъэзэт-журналхэу яэхэр къаугъо-ильэх. Килограмми 10-м кызыще-гъэжьагъэу 20-м ыкли аш нахыбэ къэзүгъоигъэхэр ахэтых. Къалэм иеджапIэхэм аш-джехэрэ зэкIэми яшыпкыапIэ мы юфыгъом рахылIээмэ, тхылтыпаклэ имьзаклоу, еджэко цыкIухэр общественнэ шылаклэ хэгъэлэжъэхэнхэмкI, яамал-кIуачлэ джащ фэдэузы лъэныкъо зыдашэ-жынымкI иофтхъабзэм

(Тикорр.).

ТИЮБИЛЯРХЭР

КыкIхэр къуаджэмкIэ нэшьукъуа-ех, лакъори ины, чылэм ызыныкъу. КъаҳэкIыгъ мыхэм цыф шIэгъуабэ: усакIохэр, орэдIохэр, пщынэо-шы-кIэншынао-хэр, къебар-Иотэ-тхидэ-Иуатхэр КыкI Тем-бот фэдэхэу.

Нахыжкъ гэшшуагъэхэм ялья-го ахэм анахыкIхэри ягу-пэу рыхуагъэх: КыкI Зулэ, зэлъашIэрэ артисткэ цIэрылоу, къэралыгъ щытхуцIабэр къэ-зилэжыгъ; адигэ композито-рэу, тарихъ шIэнхэхэмкIэ кандидатэу, профессорэу, му-зыкэр щыIэнхыгъэ шытхуцIа зыфхуагъэу КыкI Хисэ Къарэ ыкъор, шоу ылэжыгъэмкIэ аш-ыцэ адигэ культурэм ныбжы-реу хэтшыт.

КыкI Хисэ мэзаем и 2-м, 1937-рэ ильэсийн Тэуцожжайоным ит къуаджэу Нэшьукъуа-къыщыхуагъ. Апэрэ музыкэ гэсэнхыгъэр Налщык имузыкальнэ училище щызэргийгэ-твоягъ ыкъи ар Куйбышев къэралыгъо кIелэгъеджэ инсти-тутым имузыкэ-педагогическа факультет щылтигъэктэгъ.

Апэрэ адигэ ансамблэу орэ-дым ыкъи къашъомкIэ зэхах-щэгъагъэм хэтшыгъ, игъорыгъою тофшакэ амалри, цыф гэ-псыкIэ-шыкIхэри, музыкант шэн-хабзэри пытэу ыпсиха-гъях. Музыковед ыкъи компо-

зитор сэнхьят ялыер къы-хэшынымкIэ ыкъи къыхихы-нымкIэ анахъэу зишшуагъэ къе-кыгъэр я 50-рэ ильэсийн Къэ-бэртэе-Бэлкъарым творче-скэ атмосферэу илтыгъэр ары. А ухьтэм мы лъэнхыкъомкIэ а чыпIэм тофшо щашлагъ советскэ композитор инэу В. Мурадели, зэлъашIэрэ адигэ музыкант тофшою Х. Хапаклэм, нэмыхкIхэми.

Куйбышев щеджэ зэхъум, Хисэ инаасыт къыхыгъ хэгъэ-гу музыкэ искуствэм ышыгы-пэе итхэм — Г. Свиридовым, А. Свешниковым, А. Юрловым афэдэхэм агулкIенэр. Адигэ хэкум къызакложын, Иркут-скэ кIелэгъеджэ институтын имузыкэ-егъеджэн факультет идеканэу тоф зишшэгъэ уж, Адигэ къэралыгъо кIелэгъеджэ институтын имузеджэн факультет идеканэу ыкъи икафедрэ ипа-щэу тоф ышшагъ.

Хэгъэгум зэхъокынгъэхэм яухьтэ джыри къэсигыагъэп КыкI Хисэ адигэ орэдIохорын-хор творчест-вэр куоу, гупшишэ хэльэу зе-рилэжыгъэр, шIэнхыгъэли ку-

гъэктотгээнимкIэ етлупшыгъэу итхыгъэхэр къыхиутих зэхъум, зэтедияяэм фэдэ лъэпкъ му-зыкэм ифэшшошэ лъэбэкъу егъэ-дэзгээним а зэкэ фэгъэз-гъагъ. Ау кIелэгъеджэ-мето-дистхэр орэдкъеон къодьеу дэзыхыххэрэд зэкэ щыгъэ-заягъэу, лъэпкъ орэдым, му-зыкэм идуунэ ин зэрифшуа-шэм фэдэу тоф адэшшэгъэн зэрэфаер Хисэ итхыгъэхэм ашыкIигъэхтыгъ.

Щэч хэльэп КыкI Хисэ музыкэ тофшою, лъэпкъ музыкэм ибайнгъэу ижьыре адигэ орэдийхъем акIеры-чынэу щимытыр зэтэзгэ-уцожыныш, ыпэкIэ лъызы-гъэктотгэштэу зэрэштыгъэм. Мы тофыто инэу зэшшомы-хыгъэмэ мыхуущтымкIэ аш зи-гъэзагъ, тоф ышшагъэри ма-кIен. Адигэ музыкэм итарихъ нэклубгъо КыкI Хисэ ыцэ ишшэгъэ тофшагъэу «Геро-ико-патриотические традиции в народно-песенном творчест-ве адигов» (1984) тофшорэм-кIэ хэхьагъ, ашкэ адигэхэм яфольклор кIэн ихъарзынэш ыпэл щиубыгъ.

КыкI Хисэ адигэ музы-кэм анах гэххэгъэшшу щы-рилэр орэдкъеон-хор творчест-вэр куоу, гупшишэ хэльэу зе-рилэжыгъэр, шIэнхыгъэли ку-

лайки мы тофыр къызэригъэ-шытпкъагъэр ары.

Плэшэгъу планэм нахыбэм композиторэу КыкI Хисэ гу-етынгъэшхо хэльэу усагъэ, тхагъэ ыкъи музыкэмкIэ гъэхъэ-гъэ инхэр ышшагъ.

Къэлгээн фаер хорым иди-рижер пшьххапэу ар зэрэшчи-тигъэр ыкъи мыш хэль-хэсир зэкэ, зы кIэзгээ цыпл имы-лэу, зэфишэжын зэрильэкы-гъэр ары. Искусствэм «ишшэф» гъэнэфагъэхэр ышшэу, ахэр зыщищыкIагъэм ыгъэфедэхээ, итвическэ гупшишэ ехъыжь-гъэхэр зэшшохыгъэнхэм фильт-шошагъ. Ключэ зэкIеубытэ-гъэ ини мы зэкIемкIэ зыхи-гъотэжыгъ.

Орэд зэфэшхыхафхэр, бал-ладэхэр, хор сюитэхэр архы анахъэу Хисэ инеплэгэу ит-хэу ылэжьыгъэхэр. Музыкэр къыхихыгъ, ытхыгъ, Бэрээрэ Хъамидэ игүүшэхэм арлыгъ «Легенда древних гор» тофшорэ ораториер ыусыгъ, аш фэдэ произведение заулэ ил. Мыхэр язэхэтыкIэ-шыуа-шэкли, музыкэр лахь пчагъэу зэтэутыгъэу къызэрощыгъэм-кIи, композитор еджапIэм ип-шьэрэль ин зэшшозыхъу ыкъи ыпэл Ѣэпкъ музикэр ыпэкIэ зыгъэ-кIотагъ. КыкI Хисэ мы ораториемкIэ социальнэ темэ

инир къыригъэлъэгъуыгъ, адигэ лъэпкъым игъашэ щи-щычыгъэр зэхыуагъашэ.

КыкI Хисэ адигэ музы-кальнэ культурэм чыпIэшхо щызиэ хуугъэ гэсагъ. Ифэ-шошэ дэдэу музыковедэу, тарихъ шIэнхыгъэлэжъэу, профес-сорэу КыкIым 1994-рэ ильэ-сийм щытхуцIэ инэу «АР-м искуствэхэмкIэ изаслуженэ тофшошагъ» тофшорэр къы-фагъэшшошагъ. Исенхьят, хэль зэчими ыкъи ильэпкъ афэ-шытпкъэу Хисэ лъэпкъ ис-кусствэм тоф щишигъ, адигэ музыкэм ылжапсэ ыгъэптигъ.

Композиторым шIушшэга-бэу ылэжьыгъэм щыщ Адигэ драмтеатрэм испектаклэхэу «Нымыгы» ыкъи «Тятэххэм яорэдхэр» тофшохэрэм алае музыкэр зэртгыгъэр. КыкIым имузыкальнэ произведение зэ-фэшхыхафхэр — хорым пaeхэр, орэдIо хэхыгъэм ижырэ орэдIор къызэриоштыр, ахэр лъэпкъ бзэпс 1эмэ-псы-мэхэм зэрябгъэкIууыттыр ытхыгъэх. Музыкэр ежэ щыщ шытпкъэу, ар зэхихэу, зэхи-шэу, ежэ фэдэ цыфыбэм аш хэль дэхэгэе мыхуухжыр альгээлэсэжыныр Хисэ фи-зэшшокIигъ.

Адигэ композиторэу, тарихъ шIэнхыгъэхэмкIэ кандидатэу, ди-рижерэу, профессорэу КыкI Хисэ мы мафхэм къызыху-гъэр ильэс 80 хуугъэ. Музы-кэр икIесагъ, идунаигъ, ильэпкъ фэшшопкъагъ.

МАМЫРЫКЬО Нуриет.

Музыкэр ищыгъэнхэм

Щыгъэнхэм къыхыхыгъэ къэбархэр

Зэримышшэжьыгъэ къехъулагъэп

Исхъакъ иунагъо игу-сэу зыкъагъэпсэйнэу машинэмкIэ хуушьом ежьагъэх. Гёгум иккэ-гэзэзаплэкIэ гъогурыкынор щынэгъончхэнэмкIэ Къэ-ралыгъо автоинспекци-ем тофшошэхэм япост дэжэ къыщаагъэуцугъэх. Инспекторэу къыкIэрэхъягъэм сэлам къыри-хыгъ, итхылхэр ыхыгъэх. Бэрэ яллыгъ, къяллыгъ, машинэри ишып-къэу къылпыхъягъ. Быр-сыр горэ къылагъэкIэ агъэгужохтхэмэ өшь, Исхъакъ ишхъэгъусэу Нээфсэтийн эшшэу мэгуя. Нэужжым зы трубкэ горэ инспекторым къышти, Ихъакъ ригъэпшагъ, аш аркэ ешшуагъэу къыгъэлэгъагъ. Ильэсих зынхыгъэм къыфащэгъ, ари ешшуагъэу къыгъэлэгъагъ. Нэужжым инспекторым тофшошэ мыхуу ежэ трубкэ епшагъ, ежьири ешшуагъэу къыгъэлэгъагъ. Сид ышшэн Ихъакъ?

— Ашыгъум мары си-ккалэу Аскэр зэ егъап-ши епль, — мэгуя лыр.

Ильэсих зынхыгъэм къыфащэгъ, ари ешшуагъэу къыгъэлэгъагъ. Нэужжым инспекторым тофшошэ мыхуу ежэ трубкэ епшагъ, ежьири ешшуагъэу къыгъэлэгъагъ.

— Тигъунэгъухэм мэ-белькIэ джыри къашэ-фыгъа?

— Адэ, — лъэшэу шо-игъоджэ дэдэу ишшэу джэуап къыритыгъагъ.

— Кытэнэгъокуухэба. Шо зэфэшхыхафхэр илэу къэзигъэлэгъорэ телеви-зор яэ зэрэхъуагъэм тэ-тэу тэри къэтымышэфэу

ело:

— Угу шу имыльэу

Сыда, кIэу зыгорэ яIа?

Хъаджымэтрэ Хъусенрэ зы чэу закъо азыфагоу зэгъунэгъух. Непэ пчагъээр зэхахьхэх. Хъусен иунагъо нэгбүрилл мэхъу, Хъаджымэт иунагъо нахь цыкIу, зы шъэо закъо ныэлт яIэр.

Хъусен ишхъэгъусэу Хъангуашэ зы мафэ гор-рэм лъэшэу чэфынчьеу унэм къихъажыгъ. Аш лъыптигэу илэу еупчыгъ:

— Тигъунэгъухэм мэ-белькIэ джыри къашэ-фыгъа?

— Адэ, — лъэшэу шо-игъоджэ дэдэу ишшэу джэуап къыритыгъагъ.

— Кытэнэгъокуухэба. Шо зэфэшхыхафхэр илэу къэзигъэлэгъорэ телеви-зор яэ зэрэхъуагъэм тэ-тэу тэри къэтымышэфэу

шу къыбдэхуна, ежэ зэ-римышшэжьыгъэ къехъу-лагъэп!

Фэмыщыгъэшэу ишшэз-еупчыгъ:

— Къялоба, сид пкы-го лъялп тымыщэфыгъэу къэнагъэр?

— Тигъунэгъухэм ямы-лэу автомашинэ, — лъэ-шэу ыгушууцIу шузым къыуагъ.

А зы папиросыр тфэхъуущ

Лыр къэлэ бэдзэрэм шузыр игъусэу машинэмкIэ куагъэ. Бэдзэрэм дахьи, машинэм иль по-мидор ящикхэр рихыхи къыдэкыжыгъ. Шъузыр машэ, лыр бэдзэрэм пэмычыжьэу машинэр ыгъэуцугъэу ис. Гээзет горэ къышти, едэгэ, ар зеухым, радиор хигъяни тээкурэ едэлгүү. Шы-сызэ ышшуагъэу нэбгы-риту имашинэ къыкIэрэхъагъ.

— Эй, мужик, дай за-курийт, — къеджагъэх лым.

— Тутын сешшорэп, — ариложыгъ.

Ар ешшуагъэхэм къа-гурьона, лыр нахь къы-

жэхэкуюатэхэу къаублагъ. ТээкIу къагъэштагъ, ау къызхимыгъэшшэу иджа-бгъукIэ щиль монтиров-кэр къыштагъ. Апэрэ ешшуагъэм ышхъэ кабинэм ишхъангъупчэ къы-ришэягъ. Джащ лыптигэу монтировкэмэшэу къеуи, ешшуагъэр пэрэзэу къызэхигъэфагъ. Лыр ышхъэ кабинэм къыригъэши ятлонэрэм къыриуагъ:

— Ори уфая тутын?

— Хяа, тхъауеъзэпсэу, а зы папиросыр нэбгы-ритуми тфэхъуущ.

ХЬОДЭ Сэфэр, тофшошагъ иветеран. Хэлъэкьюай.

ШЭЖЬ ЛЬАПІ

Тхэклошхом идунай ухэуцо

**Я ХХ-рэ лішигъукім икъеңжыелэ шын-
къэм, 1902-рэ ильесим шынхъялум и 16-м
адыгэм игуишхъэлэжыгъэ кізыгъуюецитэу,
ар тхылъ зыншыт акылышиор къехъу-
гагъ. Ар Кіэрэшэ Тембот Мыхамэт
ыкъор ары.**

Мы чыгум шхъащыт тьгъэ-
шхом ибзийхэм тькызызераагъэ-
фабэу, тькызызераагъэнэфырэм
фэдэу, лъялкыым шэнныгъэ нэ-
фыпсыр лъешу зэрищыклагъэм
ыкъи ар егъэгъотыгъэн зэрэ-
фаем ащ пасэу гу лъитарь.
Адыгэ тхыгъэ литератуурээр щылэ
хъуным ыкъи ащ ежъ илахъ
ин хильхъаным имурад зыди-
ыгъыгъ ыкъи ар зэншуихъигъ.
Ильэс 60-м адыгэм ишылекъ-
псүкъе зыфэдагъэр, гъээспэ-
тугъаплэу илэ хууѓхъэр кыло-
тыкыгъэнхэм зафэу дэулэутъ.
Адыгэ автоном хэкор агъэп-
си, Совет хабзэм ильхъанэу,
цыиф лэхъаклохъэр ежъ алаш-
хъекъе ашлэрэм ыгъашхъажъхъеу,
къералыгъом колхоз-совхозхъэр
зэрэшызэхашаагъхъэр, завод-фаб-
рикхъэр зэфэдэкъе лажъэхъ эз-
рэхъуугъхъэр, еджэн-гъэсэнгъэм
льялкыым зиушхуунымкъе мэхъа-
нену илагъэр, шэнныгъэр сыд-
ре Ѣшыненгъэ лъэнүкъоки нэ-

жынным уицыфыгъе
зэриухумэрэ ашкъе
зэрильэкъеу кигъе-
тигъигъ.

Иповестхъэм, новел-
лэхэм, романхъэм адыгэ
гупшысэ зэгъэфахъеу
льялкъ фольклорыр,
льялкъ гъэсэпхъидэр
зылъапсэхэр ашэло-
рышылэ; адыгэм игъе-
псыкъе-шыкъе, ихэбзэ-
бзыпхъе ашымыгъуа-
зэу, лъялкыым ныбжъи фэмы-
нэосаагъами, зэ ахэм ядгагъэм
адыгэр анэгу лялкъ кыкль-
гъеуцо, пэблагъе лъялкыым
ешыхъ, ашкъе тхаклом бэ амалеу
лэклэлти. Къетхъяхъ шо пчы-
гъеу зэхэль адыгэ чыюпсым
итеплэ: икъушхъе сирдхъэр,
имээ кырхъэр, ипсыхъо чьэр-
хъэр; ишну лыбланхъэр, ишшэ-
шье даххъэр, губзыгъхъэр. Ри-
гъэльнерэп, хъау, хъау, а зэкъе
джащ фэдагъ; шыпкъем те-

Тембот шэнныгъэ-пъесэнгъэ
дэгъу ыгъотыгъагъ, ау а нэфы-
псым нэснынм кынибэу ды-
кыгъуугъэр кыдэхъуугъу фызэ-
шлокъигъэм пщегъегъупшэ. Ильэс
30 хууѓаагъэп тхаклом хихыгъэ
гъогум зытирихъээ зынхъа-
мысийгъеу ипсауныгъе кызы-
хээм, ау къегъуугъе узышхоми
кызыэтэрилэхъагъэп. Шыпкъе,
ыпекъе сыхъати 10 — 15 зе-
пымыоу юф ышшыгъээмэ,
джы ар фэдэ пчыагъекъе нахъ
макъ хууѓаагъ. Ау ежъ Кіэрэ-
шэм игутео зафэ
ильялкъе зыки
кызыкъеэштигъэп.
Осетин тхакло
осэ дахэрэ шхъэла-
фэрэ кызыэрэ-
фишырэм тхэ-
ныр езьгъэжъ-
гъекъе Темботкъе
уасе илагъ.

Тхэн мэшүа-
чэр зэрэхэлтър
мыгъуащэу, кло-
ми, чьеми, Ѣыс-
ми, игупшысэ Тембот ашкъе
гъээгъагъ. 1923-рэ ильесим
кынхъэгъакъе, икъэлэгъэдже-
нубджагъу хъалэлэу Оксана
Николаевна дэжъ Абинске
клону рихъухъагъ. Краснодар
вокзалын чэлтэу «Интерна-
ционалым» игүүшэхъэр зытет
плакатэу дэпкъым гъыльагъэр
ынэ кыкылдагъ. Гимныр ащ
пчыагъэрэ зэхихыгъагъ, ау хэт
гүүшэхъэм апэрэу зылекълаубы-

фыпс лъешеу гум зезыгъэлтэу,
льялкыым ылээтий зэрэштийм
ишигъсэх Кіэрэшэ Тембот иху-
дожественнэ произведение
ушаагъхъэр.

Тембот иапэрэ рассказхъэу
«Аркъ», «Мэшыкъо ишхъакъу»
зыфылохъэрэм цыфым зэрар
езыхъирэ нэшанхъэр тхаклом
ашигъеунэфыгъэх. Умыхъун
зидепшлэхъэр, ащ уеуцоплэ-

тэу, хабзэ хэлъеу, акыл инкъе
зэхэпхъяжъагъ.

Кіэрэшэ Тембот адыгэ гу-
шылэ шыкъем, кэлекъакъем фэл-
пэлас — дэгүри дэйри ды-
сигъэрэ лялкъе хэмийлэу,
ау кылорер кыпхахъеу, мэ-
хъанэ купкъеу фишырэмкъе
кынгъелгъээс; художественнэ
гүүшэхъэм лъешеу фэлэлэсэу
зэрэштийр ары сэ сишошкъе-
тхаклор цэрило зылшыгъэр.

Ятэхъэм, ятэжъ юф зэрэшлэрэр зы-
льэгъуугъе ежыри ахэм ягъогу техъагъ,
зынхъасыжъын ышшэрэп. Къулэ Амэр-
бий загъорэ Аслын ятэу Мурадинэ
рилоштыгъ клаэр нахъ зынхъасыжъыз
ышынену. Къашъом хэтэу пчыагъэрэ
ылэгүанджэхъэмкъе зэрэтефэрэм ба-
летмайстерым ыгы ыгъэузыгъыгъ. Ау
Аслын ежъ ыкъуачлекъе, илэлэсэ-
нгъягъекъе лъэгаплэм нэснену фэяя.

Къашъокло ныбжыкъем шьобххэр
тешагъхъе хьоу бэрэ кынхъэштигъ,
ау лъялкъанджэр зэрэузырэр арэп
шлолофыгъэр, уахътэу іэзэнэм, зыпкъ
иуцожынным пэхуухъэрэр ары шлозэра-
гыгъэр.

Аслын нэмыхъим, Тхъэр кынхэта-
гъэу, «жыуагъо» бэшшагъэу зильти-
гъэу хэтэн ылэхъыгъагъэ. Ау ис-
кусствэм иофишылэ унагъо кынхъухъа-
гъэу, ицыхъуом кынхъагъагъэу янэ-

тагъ: «Къэтэдж, нэлатыр зэра-
хыгъэу...» зыфилорэр зэу
шхъэм кынхуаагъ, алэрэ саты-
рым ынж адрэхэри къехъу-
гъэх. Хэкум ипартийнэ пащэ-
хэм мы къэбарыр ашлагъ, ААО-м
и РКП(б) изэхшэкъо секрета-
рэу Голодовичрэ хэку испол-
комын итхаматэу Хъахъура-
тэмрэ «Интернационалэу» ады-
габзэм рильхъагъэм къафе-
джэнэу къельзүгъэх. Аш ынжым
кынхъагъыгъагъыгъ ыкъи гъоу
алтыга адыгабзэкъе гээзет
кынхъагъыгъын.

1923-рэ ильесим гъэтхапэм
и 8-м гээзетэу «Адыгэ макъ»
зыфилорэр иапэрэ 1923-рэ
номер кынхъагъыгъ. Аш «Ин-
тернационалэр» ыкъи Хъатъо
Ахъмэд иусэу «Дзэклоли плъижъ»
итыгъэх.

Кіэрэшэ Тембот зэрильэкъеу
льянкыуаабэкъе юф ешэ, кіэ-
лэлэцыкъу тхыгъэхэу урыс класси-
кэм кынхъагъэхэр зэрэдээхъэх,
еъэдэжэн тхылхъэм ятхыни хэ-
лажъэ. Ирассказэу «Аркъ» хэ-
утийнм зэрэфальхъазырэм
ыгъэгушуагъэх, роман ынхыгъи-
нэу ыгы къехъэ. «Лабэ инэп-
къэм» аш зэрэдагъэр. Ихъин
зынэтищаагъ, ау уччэжъэгъу
кынхъагъын зэрэшмын ыгъэ-
гумэкъынтигъ. Ау лъыхъорэм
сыдигъу кынхъагъын. Нэлүасэ
зынхъагъу тхакло Д. Гатуевын
иоффхэр зэрэлтиякуатэхэрэр
рилотагъ, адрэри гушуагъэ. Об-
щественне юфыгъохэри тхэным
сыдигъу Тембот дигъэцакъэшти-
гъэх. Мы романын илэпэрэх
1926-рэ ильесим икъихъаум
хъазыр хууѓаагъ. Ар Д. Гатуевын
ыкъи Мугуевым афихыгъыгъ,
кынхъагъын фаеу алтыгаагъ. Ау
адыгабзэ зыншэрэ тхакло
усас кынхъагъын ишыкъэгъэ.
Илэпэрэхтихъ Адыгэгим къарагъэ-
хъэу алоэ, Черкесиим агъэ-
къуагъ ыкъи аш икъодагъ. Ау тхакломкъе
гухэкъи-шэштигъэп кынхъагъ. Джаущтэу мээз заулэм
зынхъагъыгъэ тхылтыр шлокло-
дагъ. Ау аш пае губжыгъэп,
цэцагъэп. Ихэн-гушуысэн джыри
нахъ ыгъэлтигъагъ, роману «Шам-
булыр» ригъэхъагъ. Партийн
юфынэнэ зынхъагъе хууѓаагъ,
шылекъакъем хэххъухъэрэ-хэшы-
хъэхэрээр ашкъе ыгъэфедэнэ
ылэхъыгъ. Романын иапэрэ
пычыго 1931-рэ ильесим кынхъ-
эштигъ. Ау журналист юфынэн-
мэ партием иоффыгъохэри кынхъ-
эштигъэрэм пхырышыгъэнхэм
уахътэр ахы.

Кіэрэшэ Тембот творческэ
гүхэлтигъэр зафэу зэдилэжъыгъ:
гээзетэу «Адыгэ макъэм» иапэрэ
редакторэр, Адыгэ тхылъ
тедзаплэм ипащэу, Адыгэ на-
учнэ-исследовательскэ институ-

тум исекции изаведуюшэу, аш
дакъо Краснодар пединсти-
туым идоцентэу литературэмкъэ
лекциихъэм къащеджэ. Ригъэ-
джаагъэхэм ашыцыгъэх А. Еуты-
хыр, Д. Кэстанэр, Даур Хъаз-
рэт, общественне юфышшэ хуу-
ѓаагъэу С. Нэпшлэкъуир, М. Быт-
тэктээр. Адыгэхэмкъэ алэрэ
доцентыцээр зиэ хууѓаагъэр Кіэ-
рашэмрэ юшхъэмафэмрэ арх.

Адыгэ прозэм иапэрэ лъэп-
сэхшэу, СССР-м и Къэралыгъэ
премии апэрэу литературэмкъэ
кынхъагъэшшошагъэу Кіэрэшэ
Тембот итврческэ гупшысэ
чынхъуа, лъэлэсэ пытэ лъагэу
зынхъагъыгъ. Ильэс 60-у адыгэ
литературэм юф ыншилэгъэм
гушхъэлэнэу ыгъоицагъэр бэ-
гъуагъэ: тхаклом ишынэнгъэ
ыкъи илитературэ гъогу зэриф-
шуашуа куоу, зафэу кынхъо-
тыкъыгъ Кіэрэшэ Тембот илитера-
турнэ музей, ар тхаклор кынхъ-
эхъуаагъэр ильэс 100 зэхъум
кынхъуаагъыгъ. Музей лъэп-
хуаагъ, лэлекъ-лъялкъэу зэгъэ-
зэфагъ. Тхаклошхом имузей
пчыэу узэрельбакью, ежъ
тхаклом исурэт-портрет хъалэл-
хъалэлэу, «шыукаагъыгъ!» юло
кынхъоплэ, тэлкү ултыкъуатэмэ,
зыпплыхъэмэ, ылсэрэ ыгурэ
зыхъэль ипроизвденихэр, ахэм
яхылэгъэхэе хэтийгээ тхыгъэ зэ-
фэшхъяфхэр ольэгъу. Нэрэ-
лээрэм нэм кынхъуацахъ Кіэрэшэм
игорий лъэпхуаагъэр: Биболет,
Дэгъотллыкъо, бэзъльфыгъэ
еджагъэр, лэдэб зыхъэлэу Нэф-
сэт, бжыр зытэзидзынэр зы-
фызэшшокъыгъэу Амдэхъан, ро-
манхъу «Типшашхъэр» зыфилорэм
хэт ныбжыкъеэхэр, «Ку-
ко» хэт пшьешэе лууши Ѣыл-
какъэм кынхъуаагъэр, нэмыхъе-
ри. Ихъирэ къэбархэр зынхъ-
элэпээхэри, пстэуми
анаах гум пымыкъхэу, хэткы
лъялкъ — «Хъаджэрт», «Шап-
сыгъе пшьашь» зыфилорэм.
Уадыгъу, адыгэту илээ, убзэ,
уихабзэ пшьольпэлэхэмэ, Кіэ-
рэшэ Тембот лъялкъ литерату-
рэм итхэлшхуа, ижъоно
лъагэу зэрэштигъыр пкынен-лъинэ
пстэумки зэхэошэ.

Цыфкъуал тхаклошхом иму-
зей; литератуэр, Ѣылэнгъэр
зиклэсэхэр — ини, цыкъуи аш
творческэ дунэе гъэшэгъоным
шхъэуа.

1988-рэ ильесим мэзәем и
8-р тхаклом идунай зихъожы-
гъэ маф, шэжжэ лъялкъеу ар
джы къэнагъ. Ау Тембот ишлу-
лэжъыгъе ныбжыре творческэ
гъомылэу ильэпкъ зэриэ-
штигъ ар Ѣегъаагъ, тхаклор игуп-
шысэкъе, игубзыгъагъекъе си-
дигъу кынхъагъын.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Хъоджэе Аслын Лондон къэшшо шоу-
спектаклэ Ѣигъэуцунэу зэрэрагъэблэ-

гъагъэр, аш британцэхэр бэрэ лэгү
кынхъагъытэуагъэхэр зымыуасэ
шылэп. Англием изакъол, Аслын
Япониими ильэс 11 юф кынхъ-
шагъ. Ильэссыбэкъе узэлкъеэбэ-
жыимэ Игорь Моисеевым иансамблэ
къалэр зырагъэблагъэм, лыгъэшхо
пхэлтийн фэягъ уильэпкъ
къашъо уфэшшылкъеу укъэнэнэм
пае. Аслын аш тетэу зекуагъ. Ансамблэ а лъэхъаным «Зичылэ-
лъыхъуцунэгъэм» къихэнагъ.

Къашъо егъашэми Ѣыл. Ар
псэ зыпты организмэ фэд, псэ
и, цыфу зыфэрэзэм, сидэр
къини кынхъуыбытэу аш кынхъ-
нэрэм шу фишэн, фэрэзэн
ельэкъы...

РЕЗЦОВА Ирина.
Зээзыдзэгъыгъэр СИХЪУ Гошнагъу.

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие иунашъу

Урысые политикэ партиеу «Единая Россия» зыфиорэм и Адыгэ шьольыр къутамэ кандидатхэм яспискэу къыгъэльэгъуагъэм хэтэу, я 6-рэ зэлгээгъумкэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатынымкэ кандидатэу Горохов Юрий Александр ыкъом къызэкъажъюжъыгъэ мандатыр етыгъэнным ехыллагъ

Я 6-рэ зэлгээгъумкэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу Къумпил Мурат Къэралбый ыкъом иполномочиехэр илпальэм къыпэу зэрээзэпуу гъэхэм, Урысые политикэ партиеу «Единая Россия» зыфиорэм и Адыгэ шьольыр къутамэ иполитсовет 2007-рэ ильэсэм щилэ мазэм и 24-м ышыгъэ унашъом, Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэр хэдзыгъэнхэм ехыллагъ» зыфилу N 351-рэ зытетэу 2005-рэ ильэсэм шышхъэлум и 4-м къыдэкыгъэм ия 89-рэ статья атгээпсихъагъэу Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие **унашъо еши**:

1. Урысые политикэ партиеу «Единая Россия» зыфиорэм и Адыгэ шьольыр къутамэ кандидатхэм яспискэу къыгъэльэгъуагъэм хэтэу, я 6-рэ зэлгээгъумкэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатынымкэ кандидатэу Горохов Юрий Александр ыкъом къызэкъажъыгъэ мандатыр етыгъэнэу (N 1, къалэу Мыеекъуапэл регион купэу N 11-рэ).

2. Мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгейимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» къыхягъэутигъэнэу.

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие и Тхъаматэу Н. А. СЭМЭГУ
Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие исекретарэу Ф. З. ХЬАЦИАЦI
къ. Мыеекъуапэ,
мэзаем и 1, 2017-рэ ильэс
N 146/853-6

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие иунашъу

Яхэнэрэ зэлгээгъумкэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу Горохов Юрий Александр ыкъор тхыгъэнным ехыллагъ

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие иунашъоу N 146/853-6-р зытетэу яхэнэрэ зэлгээгъумкэ «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм къызэкъажъюжъыгъэ мандатыр Горохов Юрий Александр ыкъом етыгъэнным ехыллагъ» зыфилу 2017-рэ ильэсэм мэзаем и 1-м къыдэкыгъэм, Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэр хэдзыгъэнхэм ехыллагъ» зыфилу N 351-рэ зытетэу 2005-рэ ильэсэм шышхъэлум и 4-м къыдэкыгъэм ия 85-рэ статья атгээпсихъагъэу Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие **унашъо еши**:

1. Яхэнэрэ зэлгээгъумкэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу Горохов Юрий Александр ыкъор тхыгъэнэу.

2. Яхэнэрэ зэлгээгъумкэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу атгыгъэ Горохов Юрий Александр ыкъом зэрэхадзыгъэр къэзыушхъатырэ тхылтыр етыгъигъэнэу.

3. Мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгейимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» къыхягъэутигъэнэу.

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие и Тхъаматэу Н. А. СЭМЭГУ
Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие исекретарэу Ф. З. ХЬАЦИАЦI
къ. Мыеекъуапэ,
мэзаем и 1, 2017-рэ ильэс
N 147/855-6

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие иунашъу

Урысые политикэ партиеу «Единая Россия» зыфиорэм и Адыгэ шьольыр къутамэ кандидатхэм яспискэу къыгъэльэгъуагъэм хэтэу, я 6-рэ зэлгээгъумкэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатынымкэ кандидатэу Горохов Юрий Александр ыкъор тхэгъэкигъэнным ехыллагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэр хэдзыгъэнхэм ехыллагъ» зыфилу N 351-рэ зытетэу 2005-рэ ильэсэм шышхъэлум и 4-м къыдэкыгъэм ия 85-рэ статья ия 1.1-рэ Iахь ия 7-рэ пункт, джащ фэдэу Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие иунашъоу N 147/855-6-р зытетэу «Яхэнэрэ зэлгээгъумкэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу Горохов Юрий Александр ыкъор тхыгъэнным ехыллагъ» зыфилу 2017-рэ ильэсэм мэзаем и 1-м къыдэкыгъэм атгээпсихъагъэу Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие **унашъо еши**:

1. Партиеу «Единэ Россием» ишьольыр къутамэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатынымкэ кандидатхэм яспискэу къыгъэльэгъуагъэм кандидатэу Горохов Юрий Александр ыкъор тхэгъэкигъэнэу (N 1-р, къалэу Мыеекъуапэл регион купэу N 11-р).

2. Мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгейимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» къыхягъэутигъэнэу.

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие и Тхъаматэу Н. А. СЭМЭГУ
Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие исекретарэу Ф. З. ХЬАЦИАЦI

къ. Мыеекъуапэ,
мэзаем и 1, 2017-рэ ильэс
N 147/855-6

ТУРИЗМЭР

Миллион пчагъ Египет мыкъуагъэр

Іэкыб къэралыгъохэм къарыкыгъэхэу нэбгырэ миллионы 9,5-рэ фэдиз 2015-рэ ильэсэм Египет зыщагъэпсэфыгъагъ. Икыгъэ ильэсэм — миллионы 5,3-рэ, ар ыпэрэ ильэсэм зэрэхууцтыгъэм процент 43-кэ нахь макл.

Египет итуристическэ компаниехэмрэ агентствхэмрэ япалатэ маккэ къызэригъэутигъэмкэ, цыфхэр бэу зезыштэгъэхэй автобусхэр джы Ioф амышлэу щытых. Нахь цыкъухэу, ау нахь гупсэфхэу машинэ зэтегъэпсихъагъэхэр къызэррашэфынхэ ахьшэ туристическэ компаниехэм ялэп. 2016-рэ ильэсэм микроавтобусхэм анэмийкэу лимузин 1349-рэ, джип 1800-рэ туркомпаниехэм агъэфедэштигъэмэ, джы транспорт минрэ шъихырэмэ Ioф амышлэу щытых.

Ильэсэм къехъуу Урысые ибыбыкыхэу Египет, Шармэль-Шейх самолетхэр зымыбыгъяхэрэр. Тицыфхэм хъаклэшхэр къяжх. Ошьогу гъогур къызэуахыжынх Урысыер зэрэтигъэгүшүханэу тисамолетхэр Кипре къышыттысхэу ашыщт, аэропортыр зэрэшынэгъончэнэу, системаклэхэр чагъеуцаагъэх.

(Тикорр.).

Тоннелыр тищыкъагъ

Мыеекъуапэ къыщегъэжъагъэу Tluapsэ нэс кирэ къушхъэ гъогум километри 143-рэ икъихъагъ. Гъогур зэрэштэу асфальткэ пкагъэп, Шаумянскэ къушхъэ зэпэрыкыпэл эдээзыщаарэри уезыщэхыжырэри мыжъо гъогу.

Мы гъогур Гупчэм ыштэжьи-пнэу, гъогур зэтэргэгъэпсихъаныш, машинэу ашкырыгъэрэхэр осё гъэнэфагъэ арагъэтинэу, Адыгейимрэ Краснодар краимрэ зэгхоянхэшь, гъогур агъэлжжынэу, нэмык1 къэбархэри зеклюагъэх, ау Ioфшлагъэгори, унашхохэри ахэм къаклэльхи охэрэп.

Сыдигъуу Республикеипашхэм къушхъэхэм пхырыкырэ гъогур зэтэргэгъэпсихъажы ашлонгы, джащыгъум Краснодар трассэм тетхэу хыгъушъом зыгъэпсэфакло клохэрэхэм ашыщбээм ягъогу зэрэгжжэлэхэрэп.

Нэу «Мыеекъуапэ — Tluapsэ» зыфиорэ маршрутыр къыхахыщ.

Мы Ioфыгъом тигъунэгъу Краснодар краим джыри къыфьгээзэхы. Краим ипащхэмэри гъогоу M4 «Дон» зыфиорэм «ихыль» фагъэпсихъинкэ ашлонгы. Ашкырыгъэрэри «Мыеекъуапэ — Tluapsэ» зыфиорэ гъогур Шаумян зэпэрыкыпэл эзыхынэсирэм дэжж къушхъээм тоннель щылхыраутымэ, ашкырыгъэрэри гъогур къыгъэжжэхы, ятлонэрэмкэ, краимкы республикэмкэ ишыуагъэ къэлхэрэш.

Гъемафэрэ трассэу M4 «Дон» зыфиорэм автомобиль

пчагъэуу рыхкорэр фэдитфыкэ нахьыбэ мэхъу. Хыгъушъом зыгъэпсэфакло клохэрэр зэрэбэр ары ар къызыхэхырэр. Чэш-зымафэм гъогум «фэшэчэштэр» машинэ мин 14-мэ, рыхкорэр мин 68-м нэсэ. Тоннелыр заштээпсихъэ, ахэм ашыщэ машинэ минитфыр ашкырыгъэрэхэм къонхэ альэхъэш.

Хыгъушъом километрэ 400 фэдиз зикъыхъэгъэм гъогуитуу нахь зэрэмькъулээрэр, тоннелыр цыфхэм ящык1эгъэ шыгъкъэу зэрэштэр Краснодар краим транспортымрэ гъогу хызметэймрэ и Министерстэвэ ишаацэу А. Вороновскэм къыгуагъ.

Краим ипащхэм тоннелыр ишын фэгъэхыгъээ проектиэр къалэу Шаумян зыкълошт инвестиционэ форумын хагъэлэхъэшт. Ашкырыгъын сомэ миллиарди 4,5-рэ фэдиз ишык1эгъэшт.

(Тикорр.).

